

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Робота присвячена узагальненню теоретичних аспектів щодо визначення сутності управління оборотними активами підприємства. Обґрунтовано необхідність та важливість ефективного управління оборотними активами в умовах фінансової нестабільності

Ключові слова: оборотні активи, управління, активи, стратегія, запаси, дебіторська заборгованість, операційна діяльність

Abstract

The article is devoted to summarizing the theoretical aspects of defining the essence of current assets of the enterprise. In the article is well founded the necessity and importance of effective management of current assets in conditions of the financial instability

Keywords: circulating assets, managements, assets, accounts receivable, operating activities

Вступ

Вітчизняний стан розвитку ринкових відносин в Україні потребує нових підходів до управління економікою на різних рівнях. Правильне управління активами дозволить підприємству збільшити їх ефективність, вартість та отримати вищі прибутки. Тому вітчизняна економіка в сучасних умовах господарювання вимагає нових підходів до управління оборотними активами.

Вивченням питань управління оборотними активами займалася значна кількість відомих вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у дослідження проблем управління оборотними активами зробили такі вітчизняні науковці: Ф. Ф. Бутинець, В. В. Биковський, О. С. Бондаренко, Г. В. Брушко, Д. Л. Ящук, В. І. Чобіток, К. С. Пятилокотова та ін.

Основною метою даної роботи є узагальнення особливостей управління оборотними активами.

Виклад основного матеріалу

Одним з найважливіших елементів успішного функціонування підприємства є оборотні активи. Якщо оборотних активів недостатньо, то підприємство не має можливості виконувати свої зобов'язання в повному обсязі.

Під системою управління оборотними активами необхідно усвідомлювати сукупність відокремлених, але пов'язаних між собою елементів, що забезпечують цілеспрямований вплив на об'єкт управління, шляхом реалізації функцій управління через використання комплексу методів управління з метою забезпечення належного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства [1, с. 32-36].

Тому ми вважаємо, що систему управління оборотними активами можна визначити як сукупність цілеспрямованих та узгоджених взаємозв'язків між суб'єктом та об'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із використання сформованих методів, засобів, механізмів і фінансово-економічних інструментів аналізу, дослідження, перетворення пов'язаних між собою процесів розподілення, формування, використання, контролювання оборотних активів і джерел їх фінансування за обсягом, структурою та складом за умови врахування внутрішніх та зовнішніх загроз та з метою підвищення рівня фінансової стійкості.

Управління оборотними активами направлене на вирішення таких завдань:

- формування достатнього обсягу оборотних активів із позиції забезпечення поточної платоспроможності;
- оптимізація елементів оборотних активів, спрямована на виконання нормативів ліквідності;

- ефективне використання оборотних активів для забезпечення прибутковості та рентабельності діяльності суб'єкта господарювання;
- формування джерел фінансування оборотних активів із урахуванням вимог забезпечення фінансової стійкості [3, с. 31-33].

Відповідно до зазначеної мети та завдань, управління оборотними активами підприємства має здійснюватися за схемою, представленою на рис. 1.

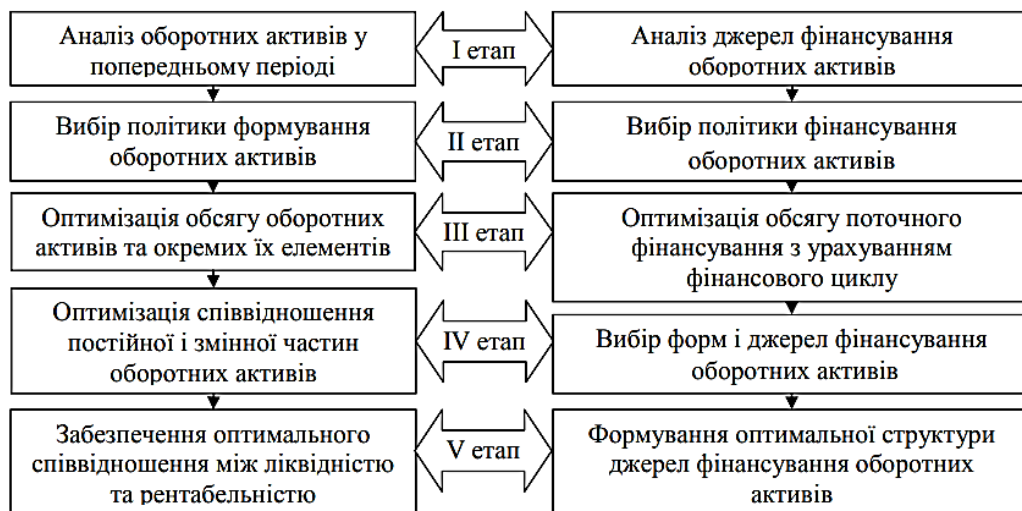

Рис. 1. Порядок управління оборотними активами підприємства [3, с. 34]

Для ефективнішого управління усіма оборотними активами вітчизняний вчений О. С. Бондаренко запропонував поділити їх на підрозділи[2, с. 53]:

- дебіторська заборгованість;
- запасами;
- грошові кошти та поточні фінанси.

За ефективного управління запасами на підприємстві можна досягти зниження операційного циклу, знизити поточні витрати на зберігання оборотних активів і, в свою чергу, вивільнити частину оборотних активів з господарського обороту, що дозволить реінвестувати або перерозподілити їх в інші галузі.

Якщо звернути увагу на питання управління дебіторською заборгованістю, то підприємство може досягнути успіхів у зменшенні необхідності в активах. Неадекватний розмір дебіторської заборгованості є недоцільним перерозподілом капіталу підприємства, високий рівень якої може стати причиною зниження рівня ліквідності або зниження об'ємів виробництва. Для пришвидшення обороту дебіторської заборгованості доцільно проводити програму з надання знижок на оплату товару готівкою, або одразу після його придбання. Проте така програма має право на життя лише у тих компаніях, де є міцні умови та контакти з покупцями, тобто лише з постійними клієнтами, у яких компанія може бути цілком впевнена щодо термінів та сум. Існує метод пришвидшення повернення дебіторської заборгованості як факторинг – реалізація дебіторської заборгованості іншій особі. Проте, цей метод не є традиційним і не популярний у вітчизняній економіці. Причинами цього є високий ризик такої операції, велика маржа за факторингові послуги.

Аналізуючи методи управління грошовими коштами і способи залучення їх в оборот підприємства, можна прийти до висновку, що в національній методології це питання найменш розроблено і потребує удосконалення. Проте, в розвинених країнах існує правило резервування або вкладання тимчасово вивільнених коштів у легкореалізовані цінні папери. Попри усі переваги такого методу, на жаль, він не доступний для вітчизняних виробників через брак надійних цінних паперів в країні та недовіру до фінансового ринку.

В процесі управління оборотними активами варто звернути увагу на вибір методу їх фінансування.

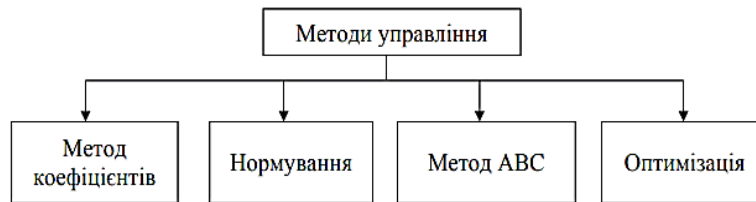

Рис. 2. Методи фінансування в процесі управління оборотними активами [7, с. 230]

Коефіцієнтний метод – це метод, за допомогою якого розраховують показники, що характеризують стан оборотного капіталу, а також стан джерел формування оборотного капіталу та ефективність його використання.

Методи нормування може бути використаний лише для оборотних виробничих фондів, готової продукції на складі, а також відвантаженої продукції, на яку розрахункові документи не здані в банк. Нормування оборотних активів підприємств – це визначення потреби в оборотних коштах, що залежить від різних факторів: організації процесу виробництва, умов постачання товарно-матеріальних цінностей та умов реалізації готової продукції.

Метод ABC – це метод, згідно з яким усю номенклатуру запасів, що використовуються на виробництві, залежно від їхньої цінності, поділяють на 3 категорії. Група А – запаси, які є найціннішими з погляду їхньої вартості, але використовуються у незначних кількостях; група В – запаси із середньою вартістю і середньою кількістю їх використання у виробничому процесі; група С – різноманітний асортимент запасів, які одночасно є незначними з погляду їхньої вартості у грошовому вираженні.

З метою оптимізації запасів на практиці поряд із цим методом використовують метод XYZ, який поділяє сировину (матеріали) на 3 класи, залежно від рівномірності їхнього споживання у виробництві.

XYZ-аналіз проводиться у такій послідовності [5, с. 252-257]:

1. Визначення об'єкта аналізу: клієнт, постачальник, товарна група, номенклатурна одиниця тощо.

2. Визначення параметра, за яким буде проводитися аналіз об'єкта.

3. Визначення періоду та кількості періодів, за якими буде проводитися аналіз: тиждень, декада, місяць, квартал, півріччя, рік.

Ми погоджуємось із твердженням В. І. Чобітка та К. С. Пятилокової про те, що для здійснення ефективного управління оборотними активами підприємства необхідно виконати такі заходи [7, с. 230-239]:

1) оптимізувати розмір грошових коштів через постійний контроль за розміром оборотних активів у грошовій, абсолютно ліквідній формі, а також через підтримання відповідної частини високоліквідних активів у формі поточних фінансових інвестицій та інших активів, які у разі необхідності можуть швидко перетворитися на грошові кошти, що дає можливість підтримувати платоспроможність підприємства на належному рівні;

2) оптимізувати структуру і склад оборотних активів за допомогою прискорення оборотності оборотних активів у цілому та окремих їхніх елементів;

3) оптимізувати структуру товарів шляхом зменшення випуску товарів із низькою рентабельністю та збільшити випуск товарів, що мають позитивну рентабельність та хороший рівень попиту;

4) оптимізувати запаси підприємства шляхом оцінки загальної потреби в сировині на плановий період, періодичного уточнення оптимальної партії замовлення сировини, регулярного контролю умов зберігання запасів;

5) оптимізувати рівень дебіторської заборгованості шляхом проведення контролю за станом розрахунків з дебіторами, оцінки платоспроможності та ділової репутації дебіторів, страхування ризиків тощо;

6) скоротити тривалість фінансового циклу шляхом прискорення обороту виробничих запасів та дебіторської заборгованості і некритичного уповільнення оборотності кредиторської заборгованості підприємства постачальникам;

7) підвищити рентабельність підприємства шляхом своєчасного використання тимчасово вільних залишків грошових активів для формування ефективного портфеля поточних фінансових інвестицій.

Висновки

Отже, узагальнення особливостей управління оборотними активами показало, що від якості управління оборотними активами буде залежати платоспроможність господарюючого суб'єкта, рівень його рентабельності, формування можливостей роботи у непередбачуваних ситуаціях, масштабність та рівень виробництва і кінцевої реалізації продукції.

Розглянуто завдання управління оборотними активами. Визначено, що до методів фінансування в процесі управління оборотними активами відносять метод коефіцієнтів, нормування, метод АВС, оптимізацію.

За умови забезпечення вдалого управління оборотними активами на підприємстві вдається досягти деякого вивільнення активів, які можна застосувати для забезпечення зростання прибутковості його функціонування, пришвидшення обіговості оборотних коштів, забезпечення безперервної виробничої діяльності та максимізації прибутковості, що беззаперечно є першочерговою місією для кожного суб'єкта господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баранова В. Г. Теоретичні засади управління оборотним капіталом / В. Г. Баранова, С. М. Гоцуляк // Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса : ОДЕУ, 2008. – № 30. – С. 32-36.
2. Бодаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств / О. С. Бодаренко // Інвестиції практика та досвід. – 2008. – № 4. – С. 40-44.
3. Брушко Г. В. Методологічні основи управління оборотними активами / Г. В. Брушко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/179_31-33.pdf.
4. Кодацький В. П. Шляхи ефективного управління оборотними активами промислових підприємств / В. П. Кодацький // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С. 271-274.
5. Ящук Д. Л. Дослідження методології управління оборотними активами підприємств в умовах кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_32/10ydlsof.pdf.
6. Філатова З. В. Напрямки формування системи управління оборотними активами підприємства [Текст] / З. В. Філатова, А. Г. Ротанова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць. – Вип. 29. – Київ : НАУ, 2011. – 330 с.
7. Чобіток В. І. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект / В. І. Чобіток, К. С. Пятилокотова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2013_41/13cvieic.pdf.
8. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

Голубко Альона Ігорівна – студентка групи МОФ-15б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.2mo15.golubko@gmail.com.

Науковий керівник: *Ірина Юрївна Єпіфанова* – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Alona I. Golubko – Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail fm.2mo15.golubko@gmail.com.

Supervisor: *Iryna Yu. Yepifanova* – Cand. Sc. (Eng), Assistant Professor of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.